

THE MATERIALITY OF THE

OF THE INVISIBLE

THE MATERIALITY OF THE INVISIBLE

Wat is dat, de materialiteit - de stoffelijkheid zouden ze vroeger zo mooi zeggen - van het onzichtbare? Wie langs een kerk loopt, ziet meteen het antwoord. Het imposante godshuis met zijn rijke interieur verbeeldt als niets anders het mysterie van het onzichtbare. Een meer alledaags voorbeeld is een foto: wat zij afbeeldt bestaat op die manier niet (meer) en is dus voorgoed verdwenen.

Het zichtbaar maken van wat onzichtbaar was, is ook wat archeologen en kunstenaars doen. Zij tonen al wat verborgen was. Al graaft de kunstenaar niet als de archeoloog letterlijk in de grond, hij spit wel in figuurlijke zin de werkelijkheid om - om te zien wat zich onder het oppervlak bevindt.

Wat kunstenaars en archeologen nog meer verbindt is de noodzaak om verhalen te creëren en te vertellen zodat hun 'vondsten' hun betekenis krijgen. Wat zij ontdekken heeft het vermogen onze ideeën en opvattingen over de werkelijkheid, het verleden en de toekomst fundamenteel te veranderen.

THE MATERIALITY OF THE INVISIBLE

What do we mean by the materiality of the invisible? It will be immediately clear to anyone who visits a church. The imposing house of prayer, with its richly ornamented interior, portrays better than anything else the mystery of the invisible. A more commonplace example is a photo. The instant, the recorded scene, has disappeared forever yet we can often mentally reconstruct the depicted physical situation far beyond the rectangular frame.

Making the invisible visible is also something that artists and archaeologists do. They expose a reality that has hitherto gone unobserved. The artist turns over the soil of reality – though perhaps not as literally as the archaeologist – to reveal what is under the surface.

Something that connects artists and archaeologists even more closely is their need to construct and retell contextual narratives that impart meaning to their findings. What they discover has a potential to profoundly influence our concepts and appreciation of the past, present and future.

Deze overeenkomsten waren even zoveel redenen voor een lange samenwerking tussen zes kunstenaars en verschillende archeologische instellingen. Een samenwerking die plaatsvond onder de naam NEARCH - *New scenarios for a community-involved Archaeology*. Een Europees project waarin de Van Eyck als partner samenwerkt met alle grote archeologische faculteiten en instituten van Europa. De tentoonstelling *The Materiality of the Invisible* is daar de uitkomst van. In de tentoonstelling zijn naast de werken van de 'NEARCH-kunstenaars' ook die van 24 andere kunstenaars(duo's) te zien.

The Materiality of the Invisible biedt een uitgelezen mogelijkheid om te reflecteren op de ideeën die wij hebben van onze werkelijkheid. Niet alleen het verleden is 'a foreign country', ook het heden en de toekomst. Kunstenaars en archeologen maken dit zichtbaar en verruimen daarmee onze horizons.

It was these parallels that prompted initiation of a long-term cooperation between six artists and several archaeological institutes. Their activities have taken shape under the name NEARCH - *New scenarios for a community-involved Archaeology*: a European project-based network that features the Van Eyck as an art institute among established archaeology faculties and institutes in Europe. *The Materiality of the Invisible* exhibition is an outcome of this collaboration. It includes work by the participating artists in NEARCH and 24 other selected artists and artist duo's.

The Materiality of the Invisible presents an excellent opportunity to reflect on the ideas we have of reality. Not only is the past a foreign country, but so is the present and the future. Archaeologists and artists make this evident, and in so doing they widen our mental horizons.

THE
MATERIALITY
OF THE
INVISIBLE

THE
MATERIALITY
OF THE
INVISIBLE

OF THE
INVISIBLE

OF THE
INVISIBLE

Lida Abdul

What We Saw Upon Awakening, 2006, 16mm film overgezet op dvd, video still, 6'50"

In *What We Saw Upon Awakening* probeert een groep mannen een ruïne omver te trekken. Met hun hele gewicht hangen ze aan lange witte touwen. Hun verwoede pogingen gaan soms gepaard met gekreun, geschraap en windvlagen, maar verder heerst er stilte. Het versterkt de leegte die van het kale landschap uitgaat. Lida Abdul (AF, 1973) keert voor haar werk regelmatig terug naar haar thuisland Afghanistan dat inmiddels getekend is door decennialange oorlog. Ze refereert aan kwesties als culturele identiteit, migratie en ontheemding in haar films, die in tegenstelling tot de bloederige geschiedenis, dromerig en poëtisch zijn. In *What We Saw Upon Awakening* voeren de mannen een verloren strijd, maar de arbeid laat zich tegelijkertijd lezen als een daad van verzet. Uiteindelijk wordt er een steen ritueel begraven, net zoals in de islam het lichaam direct begraven wordt. Het werk is een symbool van herinnering en nagedachtenis.

Lida Abdul

What We Saw Upon Awakening, 2006, 16mm film transferred to dvd, video still, 6'50"

What We Saw Upon Awakening depicts a group of men trying to overthrow a ruin. With all their weight, they hang on long white ropes. Groaning, scraping, and wind gusts sometimes accompany their frantic attempts; but further, silence prevails – enhancing the emptiness emanating from the barren landscape. Lida Abdul (AF, 1973) regularly returns to Afghanistan, her homeland, which bares the evidence of decades of war. Her films address cultural identity, migration, and displacement and – contrary to the violence of history such topics imply – are wistful and poetic. The protagonists in *What We Saw Upon Awakening* fight a lost battle; however, their endeavour reads as an act of resistance. Eventually, a stone is ritually buried, drawing comparisons to Islam, where the deceased body is immediately inhumed. The work is a symbol of memory and remembrance.

BUREAU EUROPA

Courtesy of Giorgio Parisano Gallery

Leyla Cárdenas

re:weave, 2017, digitale print op doek, draad, hout, variabele afmetingen

NEARCH

Leyla Cárdenas (CO, 1975) beschouwt voor haar NEARCH-project tijd en ruimte vanuit een archeologisch standpunt. Zij hanteert stratigrafische technieken op een persoonlijke manier om de lagen van de tijd op een non-lineaire manier met elkaar te verweven. In *re:weave* vallen lagen van samenhang (en daarmee van betekenis) uit elkaar, rekken uit en gaan nieuwe verbindingen aan. Haar werk en het materiaal waaruit het bestaat is als een palimpsest, die het heden, verleden en de toekomst in zich draagt.

Leyla Cárdenas

re:weave, 2017, digital print on fabric, thread, wood, dimensions variable

NEARCH

For her NEARCH project, Leyla Cárdenas (CO, 1975) approaches time and space from an archaeological perspective. She uses stratigraphic techniques in a personal manner, to connect layers of time in a nonlinear way. In *re:weave* layers of cohesion (and thus meaning) unravel, disseminate, and establish new connections. Cárdenas' work and its matter are like a palimpsest, layering the past, present, and future.

BUREAU EUROPA

Partners: Archeologisch departement van de University of York – Archaeology Data Service (ADS), York, UK

Partners: Department of Archaeology at the University of York – Archaeology Data Service (ADS), York, UK

Ruben Castro

The Human Monadnock,
2017, pigment print,
148x183cm

Onder de grond van Maastricht ligt een infrastructuur van tunnels, gegraven om mergelsteen te ontginnen. Wanneer bodemonderzoek of werkzaamheden moeten worden verricht, komt deze onzichtbare wereld terloops als een architectonisch hoogstandje tevoorschijn. In opdracht van de gemeente maakte Ruben Castro (BE, 1990) een fotoreportage van dit ondergrondse landschap – waarvan hier een blow-up te zien is. De pijler tussen de tunnels in het ENCI-gebied rijst omhoog als een ‘inselberg’: een geïsoleerde rotsformatie die is ontstaan door erosie, zoals Monadnock Mountain in de Amerikaanse staat Vermont. Maar de pijler is gecreëerd door mensenhanden en roept ook historische zuilen in herinnering. Dit aspect intrigeert Castro, die in zijn werk elementen uit de architectuur gebruikt zoals massa en zwaartekracht voor een bewustwording van de omgeving. Door in *The Human Monadnock* elke schaalreferentie weg te nemen, plaatst hij de kijker voor een duistere en onzichtbare ruimte die alles te raden geeft.

Ruben Castro

The Human Monadnock,
2017, pigment print,
148 x 183 cm

Underneath Maastricht is an infrastructure of tunnels, dug to exploit marlstone. When soil research or work activity is carried out, this invisible world fleetingly appears as an architectural triumph. Ruben Castro (BE, 1990) was asked by the municipality to make a photo report of this underground structure, of which an enlargement can be seen here. The pillar between the tunnels in the ENCI quarry rises like an ‘inselberg’: isolated rock formations caused by erosion, like the Monadnock Mountain in Vermont, United States.

But the pillar is human made and recalls classical columns. This human-made aspect intrigues Castro, whose work uses elements of architecture, such as mass and gravity, to create an awareness of the environment. By eliminating all references to scale, *The Human Monadnock* places the viewer in front of a dark and invisible space, leaving everything to the imagination.

BUREAU EUROPA

Mikhail Karikis en Uriel Orlow

Sounds from Beneath,
2011 – 2012, HD video,
eenkanaals en stereo-
geluid, 6'45"

A project by Mikhail Karikis, a video by Mikhail Karikis & Uriel Orlow / Courtesy of the artists

Sounds from Beneath is een ode aan de verdwenen mijnindustrie. Samen met Uriel Orlow (GR, 1975) maakte Mikhail Karikis (CH, 1973) een videowerk waarin de ondergrondse geluiden van de kolenmijn in Kent, Engeland, weerklinken als een herinnering aan de verdwenen gemeenschap van mijnwerkers. De ondergrondse explosies, het gesis van machines, kolenschoppen, maar ook vlagen van de Klaagzang van de Mijnwerkers worden in klank gevat door de voormalige mijnwerkers van het Snowdown Colliery Welfare mannenkoor. Het werk sluit aan bij Karikis' verkenning van de stem als instrument in zijn onderzoek naar achtergestelde gemeenschappen en verbindt Orlow's interesse in het landschap als een materiële plek van immateriële herinnering en geschiedenis.

Mikhail Karikis and Uriel Orlow

Sounds from Beneath,
2011 – 2012, HD video,
single channel & stereo
sound, 6'45"

Sounds from Beneath is an ode to the disappeared coal mining industry. Together with Uriel Orlow (GR, 1975), Mikhail Karikis (CH, 1973) made a video work that recalls the underground sounds of a coal mine in Kent, England, as a reminder of the lost mining community. The sounds of underground explosions, hissing machinery, and coal shovels, as well as bursts of the miners' lamentation songs, are voiced by the former mine-workers of the Snowdown Colliery Welfare Male Voice Choir. The work continues Karikis' exploration of the voice as an instrument and his research into neglected communities, which aligns to Orlow's interest in the landscape as a material site of immaterial memories and history.

BUREAU EUROPA

RAAAF

Beyond the Atlantic Burden, 2017, gips, zand, ventilatoren

Studio RAAAF - opgericht door filosoof Erik Rietveld (NL, 1969) en architect Ronald Rietveld (NL, 1972) - streeft naar een nieuwe manier van denken over en het ervaren van historisch beladen cultureel erfgoed. 77 jaar na dato breekt de installatie *Beyond the Atlantic Burden* de status quo van de ruïnes van de Atlantik Wall - de verdedigingslinie die de Duitsers optrokken aan de Europese westkust ter voorkoming van een geallieerde

invasie. Door Europese voorzichtigheid prijken de 17.000 bunkers er nu paradoxaal genoeg nog steeds als de - weliswaar in verval geraakte - tekens van het 1000-jarige rijk. Het megalomane systeem wordt door Studio RAAAF aangetast door miniaturen van deze monolieten bloot te leggen en opnieuw te ordenen in de context van het West-Europese kustlandschap.

De installatie is een pleidooi voor verbeelding en het zoeken naar nieuwe betekenisgeving van controversieel erfgoed door middel van schijnbaar onmogelijke experimenten.

RAAAF

Beyond the Atlantic Burden, 2017, plaster, sand, fans

Studio RAAAF, founded by philosopher Erik Rietveld (NL, 1969) and architect Ronald Rietveld (NL, 1972), search for new ways of thinking about historically loaded cultural heritage and its associated experience. 77 years after the Second World War the installation *Beyond the Atlantic Burden* breaks the status quo of the controversial heritage of the Atlantik Wall - the defence infrastructure that the Germans built-up all along the European west coast to ward off an allied invasion. The overly cautious way in which Europe deals with the 17.000 bunkers has paradoxically lead to the conservation of the ruins of the 'Thousand-Year Reich'. This megalomaniac system will be fully divulged by digging out, reorienting and displacing the miniaturized monoliths within the context of the dynamic Western European coastal landscape.

The installation is a call for renewed imagination and represents a search for new meaning of controversial heritage through seemingly impossible experiments.

BUREAU EUROPA

Courtesy of tegenboschvanvreden, Amsterdam

Fernando Sánchez Castillo

Síndrome de Guernica (Guernica Syndrome), 2012, installatie van aluminium blokken en verschillende delen van het schip AZOR, HD video 31'17"

Met *Síndrome de Guernica* toont Fernando Sánchez Castillo (ES, 1970) een haast vergeten en politiek zeer beladen relik: Azor, het imposante jacht van dictator Franco. Het plezierjacht was vanaf 1949 goed voor luxe vakanties van de familie, maar was ook het toneel van enkele belangrijke politieke bijeenkomsten. Dit symbool van Franco's macht werd na zijn dood niet zoals de overige souvenirs van zijn fascistische regime vernietigd, maar is bewaard gebleven. Het veranderde meermalen van eigenaar en deed dienst als theater, een toeristische attractie en was een trekpleister voor neofascisten. In 2011 kocht Sánchez Castillo het 40 meter lange jacht, ontmantelde het en maakte er blokken schroot van. Hij behield het materiaal ter nagedachtenis aan de politieke erfenis van Franco in de Spaanse geschiedenis. Ontdaan van zijn oorspronkelijke luister, dient de Azor in *Síndrome de Guernica* als krachtig monument tegen het vergeten.

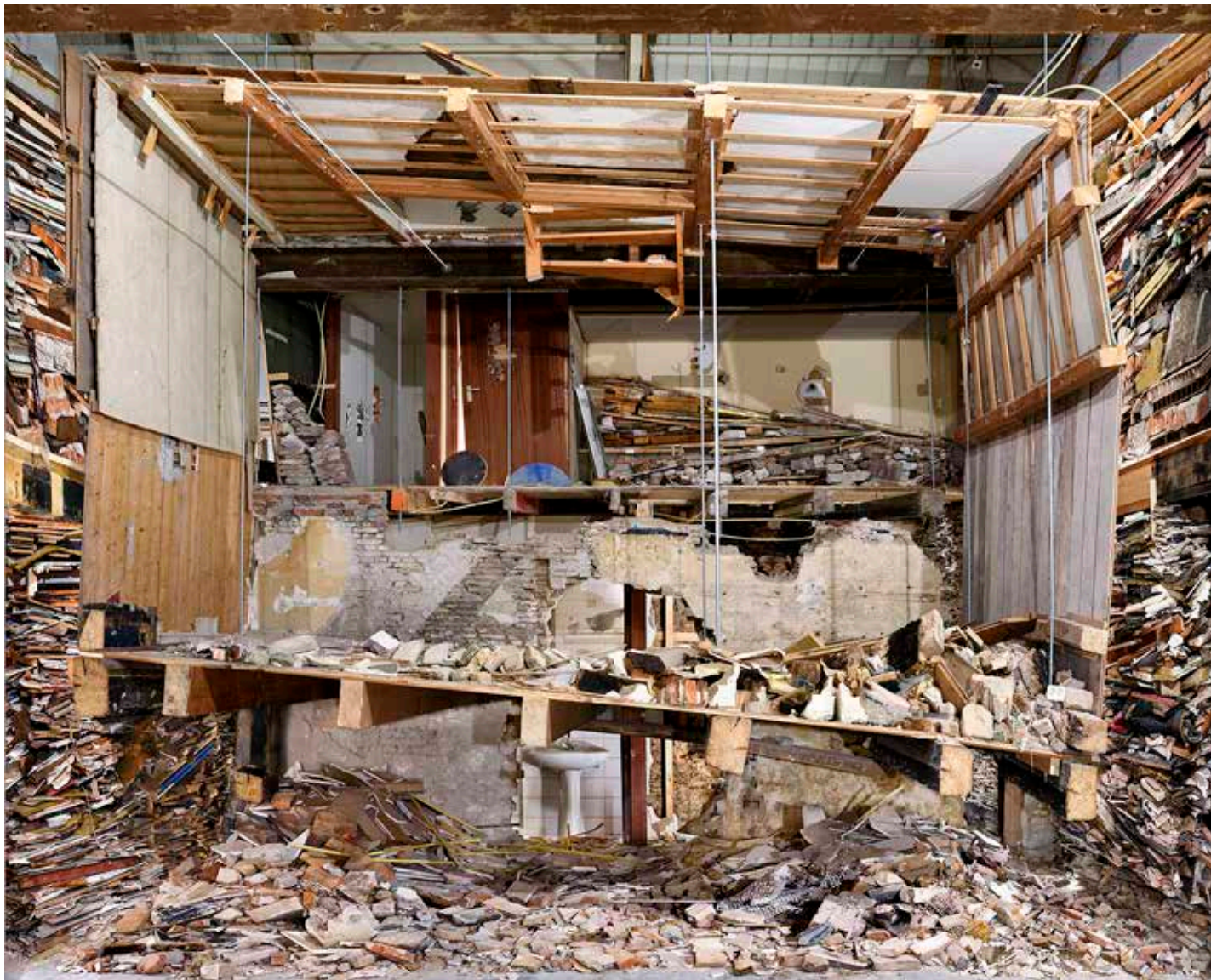

Fernando Sánchez Castillo

Síndrome de Guernica (Guernica Syndrome), 2012, Installation of aluminium blocks and different parts of the ship AZOR, HD video, 31'17"

Síndrome de Guernica transforms an almost forgotten and politically charged relic: the Azor, the dictator Franco's impressive yacht. From 1949, this pleasure yacht was used for his family's luxury holidays and was also the scene of some important political gatherings. Unlike other symbols of Franco's fascist regime that were destroyed after his death, the yacht was kept. The yacht has had several owners and also served as a theatre, a tourist attraction, and was a magnet for neo-Fascists. In 2011, Fernando Sánchez Castillo (ES, 1970) bought the 40-metre long yacht, dismantled it, and made blocks of scrap from it. He kept the material as reminder of Franco's political remnants in Spanish history. *Síndrome de Guernica* strips the Azor of its former splendour to serve as a monument against forgetting.

BUREAU EUROPA

Courtesy of Gallery Nouvelles Images

Marjan Teeuwen

Verwoest Huis Op Noord 8,
2014, inkjetprint,
110 x 122,7 cm

*Verwoest Huis Piet
Mondriaanstraat 1*, 2011,
inkjetprint op Dibond,
163 x 338 cm

Verwoest Huis Leiden 3,
2016, inkjetprint op Dibond,
155 x 222 cm

Verwoest Huis Leiden 6,
2016, inkjetprint op Dibond,
155 x 193 cm

Verwoest Huis Op Noord 5,
2014, inkjetprint,
110 x 149,50 cm

Verwoest Huis Gaza 3,
2017, inkjetprint op Dibond,
40 x 73 cm

Marjan Teeuwen

Verwoest Huis Op Noord 8,
2014, inkjet print,
110 x 122,7 cm

*Verwoest Huis Piet
Mondriaanstraat 1*, 2011,
inkjet print on Dibond,
163 x 338 cm

Verwoest Huis Leiden 3,
2016, inkjet print on Dibond,
155 x 222 cm

Verwoest Huis Leiden 6,
2016, inkjet print on Dibond,
155 x 193 cm

Verwoest Huis Op Noord 5,
2014, inkjet print,
110 x 149,50 cm

Verwoest Huis Gaza 3, 2017,
inkjet print on Dibond,
40 x 73 cm

In haar sculpturale reeks 'verwoeste huizen' keert Marjan Teeuwen (NL, 1953) huizen binnenstebuiten, breekt en snijdt ze zorgvuldig en tegelijk met veel geweld open, haalt ramen eruit en trekt muren omver. Vervolgens bouwt zij van het sloopmateriaal het verwoeste huis (deels) weer op. Zo creëert zij door de ordening van de materialen en door onverwachte lichtvallen nieuwe ruimtes. Die nieuwe interieurs missen de functionaliteit van het gesloopte interieur; het is abstract geworden en eerder het archief van de ruimte of de herinnering eraan. Het imposante eindresultaat legt Teeuwen vast in foto's die zich laten beschouwen als die van klassieke ruïnes. Haar verwoeste huizen delen de ambivalentie van ruïnes en opgegraven fundamenteën: hun gehavende conditie is het gevolg van menselijk handelen. Hoe het ooit was blijft onzichtbaar.

Marjan Teeuwen's (NL, 1953) sculptural series of 'ruined houses' carefully turns them inside-out; cautiously breaking and cutting through buildings while violently opening them up, pulling out windows and tearing down walls. She uses the resulting demolition material to rebuild the house partially, creating new spaces with unexpected light falls through the materials' arrangement. The interiors lack their former functionality; they are abstracted and have become the archive or memory of the space. Teeuwen photographs the spectacular outcomes in images reminiscent of classical ruins. Her broken-down houses share the ambivalence of ruins and excavated foundations – their fragile condition is the result of human activity. How they once were, remains invisible.

Courtesy of the artist and Meessen De Clercq Gallery

Maarten Vanden Eynde

IKEA Vase, 2011, keramiek en restauratiegips

Maarten Vanden Eynde

IKEA Vase, 2011, ceramic fragments and restoration plaster

Wat zullen archeologen in de verre toekomst vinden als ze graven naar resten van onze huidige samenleving? Zeer waarschijnlijk overblijfselen van IKEA, denkt kunstenaar Maarten Vanden Eynde (BE, 1977). Geschokt door het nieuws dat er wereldwijd meer IKEA catalogi gedrukt zijn dan exemplaren van de Bijbel, maakte hij een reeks werken met IKEA spullen als representatieve artefacten van onze cultuur. Voor *IKEA Vase* sloeg hij een IKEA mok in stukken en restaureerde die met behulp van gips tot deze ogenschijnlijk eeuwenoude amfora. Welke diepgaande betekenissen zullen toekomstige archeologen van onze planeet toekennen aan objecten zoals kopjes van IKEA? Door banale zaken als iets waardevols te presenteren, stelt Vanden Eynde vragen over het vermogen van historische voorwerpen om daadwerkelijk iets te kunnen vertellen over het leven in een onbekend verleden.

What will archaeologists find when digging up the remains of our society in some distant future? Maarten Vanden Eynde (BE, 1977) proposes it will likely be remnants of IKEA products. Surprised by the news that more IKEA catalogues are printed worldwide than copies of the Bible, he made a series of works using IKEA products as representative artefacts of our culture. For *IKEA Vase*, he smashed an IKEA mug in pieces and restored it using plaster into what appears to be a centuries-old amphora. What profound meaning will future archaeologists of our planet assign to objects like IKEA cups? By presenting common objects as precious artefacts, Vanden Eynde questions the ability of historical remnants to convey coherently what life was like in an unknown past.

BUREAU EUROPA

The Materiality of The Invisible is georganiseerd door de Van Eyck, meervoudig instituut voor beeldende kunst, ontwerp en reflectie in samenwerking met Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur en Bureau Europa, platform voor architectuur en design en spreidt zich uit over de drie locaties.

Curatoren: Lex ter Braak, directeur Van Eyck en Huib Haye van der Werf, hoofd artistiek programma Van Eyck

Met dank Valentijn Byvanck, directeur Marres en Saskia van Stein, directeur Bureau Europa

Speciale dank aan alle NEARCH partners die dit unieke Europese samenwerkingsproject hebben mogelijk gemaakt

Introttekst: Lex ter Braak
Kunstenaarsteksten: Elvie Casteleijn
Redactie: Solange Roosen
Vertaling: Vic Joseph, Jason Coburn
Vormgeving: Studio Hans Gremmen

Tentoonstelling:
— 30.08 – 29.10.2017 Van Eyck en Bureau Europa
— 30.08 – 26.11.2017 Marres
Openingstijden:
— Van Eyck: maandag t/m vrijdag 9.00 – 17.00 uur zaterdag en zondag: 12.00 – 17.00 uur
— Marres: dinsdag t/m zondag 12.00 – 17.00 uur
— Bureau Europa: woensdag t/m zondag 12.00 – 17.00 uur

The Materiality of the Invisible heeft een flankerend programma van lezingen, presentaties en andere (educatieve) activiteiten. Volg het actuele programma op de websites en sociale media van de Van Eyck, Marres en Bureau Europa.

The Materiality of The Invisible is organized by the Van Eyck, Multiform institute for fine art, design and reflection, in collaboration with Marres, House for Contemporary Culture and Bureau Europa, platform for architecture and design and spreads out over the three locations.

Curators: Lex ter Braak, Director Van Eyck and Huib Haye van der Werf, Head of artistic programme Van Eyck

With the support of Valentijn Byvanck, Director Marres and Saskia van Stein, Director Bureau Europa

Special thanks to all NEARCH partners, for making this truly unique collaborative EU project possible

Intro text: Lex ter Braak
Artist texts: Elvie Casteleijn
Editing: Solange Roosen
Translation: Vic Joseph, Jason Coburn
Design: Studio Hans Gremmen

Exhibition:
— 30.08 – 29.10.2017 Van Eyck and Bureau Europa
— 30.08 – 26.11.2017 Marres
Open:
— Van Eyck: Monday – Friday 9:00 – 17:00 Saturday – Sunday 12:00 – 17:00
— Marres: Tuesday – Sunday 12:00 – 17:00
— Bureau Europa: Wednesday – Sunday 12:00 – 17:00

The Materiality of the Invisible is accompanied by a parallel programme of lectures, presentations, and educational and other activities. Follow the current programme on the websites and social media of the Van Eyck, Marres and Bureau Europa.

Van Eyck
Academieplein 1
6211 KM Maastricht
janvaneyck.nl

Marres
Capucijnenstraat 98
6211 RT Maastricht
marres.org

Bureau Europa
Boschstraat 9
6211 AS Maastricht
bureau-europa.nl

Lida Abdul, Semâ Bekirovic, Rossella Biscotti, Marinus Boezem, Lonnie van Brummelen & Siebren de Haan, Joey Bryniarska & Martin Westwood, Leyla Cárdenas, Ruben Castro, Imran Channa, Iratxe Jaio & Klaas van Gorkum, Mikhail Karikis & Uriel Orlow, Daniel Knorr, Jeroen Kooijmans, Irene Kopelman, Giuseppe Licari, Chaim van Luit, Mark Manders, Alice Miceli, RAAAF, Raewyn Martyn, Stéphanie Saadé, Fernando Sánchez Castillo, Oscar Santillan, Daniel Silver, Studio Ossidiana, Marjan Teeuwen, Leonid Tsvetkov, Maarten Vanden Eynde, Roy Villevoe & Jan Dietvorst, Matthew C. Wilson.

This publication reflects the views only of the author, and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This project has been funded with support from the European Commission

bureau europa

**Platform
voor
architectuur
& design**